

'Meestermaquettebouwer' is een te beperkt etiket voor Paolo Ventura en Jasper de Beijer. Ze tekenen, knippen en plakken decors bij elkaar. Soms gaat er dan nog de computer overheen. Uiteindelijk wordt het geheel gefotografeerd
» Edo Dijksterhuis

Niets menselijks is fotografen vreemd. Je hebt er die midden in de wereld staan, voortdurend de vinger aan de pols, om het leven te betrappen — liefst op een beslissend moment uiteraard. Je hebt de naver-tellers, die net zo lang herschikken en componeren tot ze het plaatje hebben dat ze hebben gezien of gezien zouden kunnen hebben. En je hebt de echte controlfreaks. Zij schetsen, testen, ensceneren, manipuleren. Om te eindigen in een universum waar zij almachtig zijn, een universum dat enkel en alleen bestaat in hun fotografie.

Gregory Crewdson valt in die laatste categorie. Zijn buitenwijkdrama's met surrealistische inslag vergen soms de inzet van een complete Hollywoodcrew van technici. Erwin Olaf is iets minder megalomaan, maar ook zijn verhalende portretten ondergedompeld in jarenvijftigethetiek zijn gecomponeerd tot in de kleinste details. Ruud van der Peijl haalt het maximale uit rekvisieten, zoals in zijn staatsieportretten met kartonnen maskers. Loretta Lux en Desiree Dolron trekken liever de digitale trukendoos open, om hun werk te bevolken met kinderen als kwaadaardige kabouters of onaardse schoonheden met een 17de-eeuws aura.

Crewdson, Olaf, Van der Peijl, Lux, Dolron — allemaal hebben ze geëxposeerd in het Fotomuseum Den Haag. Ja, er mag zonder meer geconstateerd worden dat dit Haagse instituut gespecialiseerd is in geësceneerde fotografie. Maar met 'Fabulous Fictions' wordt er een schepje bovenop gedaan. Dit is de overtreffende trap van

BIJ VENTURA PAST BEWONDERING VOOR ZIJN AMBACHTELIJKHEID, BIJ DE BEIJER VERWONDERING DIE PAST BIJ ECHE KUNST

de eigen-universumconstructie.

Raak gekozen titel trouwens, 'Fabulous Fictions'. Want het duidt precies aan wat de deelnemende kunstenaars — Paolo Ventura en Jasper de Beijer — doen: verhalen vertellen. In *War Souvenir* vertelt de Italiaan Ventura bijvoorbeeld over de beide wereldoorlogen, zoals ze hem zijn overgeleverd via de verhalen van zijn oma. De geschiedenis die hij zelf niet meemaakte, herschepert hij met stukjes stof, papier en poppen — vergelijk het met een diorama met jagers en verzamelaars in een natuurhistorisch museum. Alleen hier geen mannen met speren die een mammoet verschalken, maar een verzameling wapens die is achtergelaten door terugtrekkende

Boven Jasper de Beijer: 'Udongo' (2009) Onder Paolo Ventura: 'Milaan, november 1944' (2005)

Verhalenvertellers

Duitsers, leunend tegen een wand met rafelige posters. Een danslokaal in Milaan waar een accordeonist speelt onder een slinger met peertjes, een fles goedkope wijn aan zijn voeten. Een etalage met karig aanbod. Maar ook een kunstenaar die zichzelf heeft opgehangen — zijn benen bengelen nog net in beeld, de veters van zijn linkerschoen zijn niet gestrikt.

Het zijn miniatuurtjes, afgepaste hoofdstukjes met kleine vertellingen in de marge van een groter verhaal, een verhaal dat we maar al te goed kennen. In Ventura's andere serie, *Winter Stories*, ontbreekt dat herkenbare stramien. Of het moet een verloren geraakt script zijn uit het oeuvre van filmmaker Fellini. Want het in sneeuw en kou ondergedompelde Noord-Italiaanse stadje dat Ventura ons toont, wordt gedomineerd door koorddansers, schiettenten, morsige woonwagens en veel clowns, doorgaans van het melancholische soort.

Ventura is ooit begonnen als modefotograaf en eerlijk gezegd is dat nog steeds te zien. Hij is een groots decorbouwer, met oog voor detail. Maar het is vooral uiterlijk vertoon. Zeker zodra het verhalende kader ontbreekt, zoals in dat droevige winteroord, blijft er weinig meer over dan sfeer.

Jasper de Beijer gaat veel verder. Alleen al wat de werkwijze betreft. Ventura's twee series, uit 2005 en 2008, lijken nogal op elkaar. De Beijer begon in 2004 met *Buitenpost*, een serie over een koloniaal ambtenaar in het Indonesië van de jaren '20, maar de zes series die volgden, hebben elk een eigen signatuur. Ook de drie meest recente series die nu in Den Haag getoond worden, zijn onderling verschillend.

Net als Ventura heeft De Beijer in *Le Sacre du Printemps* (2007) een belangrijk historisch gegeven — de Eerste Wereldoorlog in dit geval — als uitgangspunt genomen. Te zien is een serie koppen van half kapot geschoten soldaten, met platen staal in hun kop, shellshock in hun lege ogen. Maar ook een paard op het moment dat een granaat inslaat — bloedspetters, scherven, zweet en aardkluiten vliegen alle kanten op. Gruwelijk. En een meesterlijk staaltje maquettebouw.

The Riveted Kingdom (2008), dat het verhaal vertelt over de industriële revolutie in het victoriaanse Groot-Brittannië, is veel grafischer van uiterlijk, platter zou je haast zeggen. En op een bepaalde manier past dat wel bij de grote hallen met hun gietijzeren pilaren waar vrouwen in verstikkende

jurken wandelen, aan de arm van mannen met hoge hoeden en dikke sigaren.

Met iedere nieuwe serie verhoogt De Beijer de inzet. Zijn schaalmodellen worden groter. Zijn poppen worden levensechter, van papieren maskers tot complete pakken waar hij zelf in kruipt. En het fotograferen is steeds meer een verzamelen van stukjes die later, in de computer, tot een geheel worden gesmeed.

Zijn meest recente werk, *Udongo* (2009), is ronduit indrukwekkend. Hij heeft het hier zelfs aangedurfd een historisch haakje geheel achterwege te laten. De serie toont een Afrika dat we denken te herkennen van journaal en krant, maar dat deels Somalië, Sudan en Liberia, deels fantasie en filmbeeld is. Jongeren die vervaarlijk rondcrossen met een pick-uptruck. Imponeerende torso's met zweet en stof erop en een spierwit gebit erboven. Een lokale grote man en zijn helpers, zo sinister met zijn zonnebrillen en cowboy-

hoed dat hij rustig kan doorgaan voor een buitenaards personage uit *Star Wars*.

Dit gaat verder dan de mild surrealistische sfeertekening van Ventura. De Beijer stelt vragen over beeldvorming en de werking van media, hij verontrust en provoceert, en kiepert en passant een emmer vol associaties over ons uit. Daar waar bij Ventura een oprechte bewondering past voor zijn ambachtelijkheid, past bij De Beijer de echte verwondering die bij goede kunst hoort. ■

Fabulous Fictions

T/m 30 augustus in Fotomuseum, Den Haag
Info: 070-3381144 of
www.fotomuseumdenhaag.nl

